

"חאק לל לל"

לפיתוח תפקודי לומד

גירסת טיוטה שנה"ל תשע"ו

פיתוח והפקה

ריכז: יהודית קדש - מנהלת אגף א' לחינוך יסודי, דסי בארי - מנהלת אגף א' לחינוך קדם יסודי

שותפים: סימה חדר, מנהלת אגף א' לחינוך קדם יסודי, מוניקה וינוקור - אגף א' לחינוך קדם יסודי, אורית צאירי, מלכה וידיסלבסקי, דורית לחיאני, נועה גברט - אגף א' לחינוך יסודי, צילה וייס, נירית שאולוף, אמירה בהט, סמדר אופיר - אגף א' לחינוך על יסודי, אורלי וייסמן - צוות מינהל פדגוגי, זהבה סינה - אגף בחינות, טלי אלבז - אגף קליטת תלמידים עולים, יפעת קלמרו - אגף א' חינוך ילדים ונוער בסיכון, עמירם נאמן - יועץ ארגוני, תמי אלבוחר, יעל בריל - אגף א' שפ"י, זמירה פרנקל, נעה נוה, ריבי ארצי, טל שריר - אגף מו"פ - ניסויים ויוזמות

ייעוד הכלי: לאפשר לצוותים חינוכיים לתכנן את מהלך העבודה בכיתה על בסיס הבנת תפקודי הלומד ברמת הפרט, הקבוצות והכיתה, ולהתאים את מרחבי הלמידה ותהליכי ההוראה-למידה באופן מיטבי, במטרה לאפשר שיפור הדרגתי ומתמיד בתפקודי הלומד.

תפקודי לומד

בתפקודים כוונתנו ל: גישות, נטיות, ידע, מיומנויות והרגלים כפי שאלה באים לידי ביטוי בהתנהגות עצמאית של הפרט הלכה למעשה, או ביצועים בלשונו של Gardner, במצבי חיים שונים.

ניתן לזהות רמה ואיכות של תפקוד באמצעות תצפית ישירה, בתוצרי למידה.

במחקר משתמשים גם בתגובות נשאלים לגבי מצבים היפותטיים (כגון: כיצד הדמות הגיבה, לדעתך, ל...).

ניתן לקבץ את תפקודי הלומד העיקריים החיוניים במאה ה-21 לששה תחומים מרכזיים:

- תפקודים קוגניטיביים** - קיום תהליכי חשיבה ברמות שונות מרמת הזיהוי והזיכרון ועד לרמות של יישום, ניתוח, סינתזה והערכה. פיתוח חשיבה יצירתית וביקורתית.
- תפקודים מטה קוגניטיביים** - ביצוע תהליכים רפלקטיביים על תהליך הלמידה: חשיבה על משמעות הידע, על אסטרטגיות הלמידה ועל תוצריה. ניתוח הצלחות ושגיאות, תוך חשיבה על תכנון הלמידה הבאה.
- ההכונה העצמית בלמידה וניהולה** - הצבת יעדים, קביעת לוח זמנים, תכנון וניהול זמן הלמידה וניצול יעיל של זמן זה. בקרה עצמית, עמידה באתגרים ובחירה.
- תפקודים תוך אישיים** - ויסות, שליטה ומשמעת עצמית. הנעה פנימית, תחושת מסוגלות עצמית, נטילת אחריות, נקיטת יוזמה, התמדה, הצבת יעדים וקבלת החלטות.
- תפקודים בין אישיים** - ניהול שיח מכבד ומקדם, עבודה בצוות, שיתוף פעולה, למידת עמיתים, קבלת משוב ומתן משוב, השתלבות חברתית, מעורבות חברתית ותרומה לחברה, ניהול קונפליקטים ויצירת הסכמות, אמפתיה לזולת, פתיחות, סובלנות כלפי השונות (ברגשות, בצרכים, בדעות ובתרבות).
- התפקוד החושי-תנועתי** - שימוש בתפקודים חושיים-תנועתיים לתמיכה בלמידה ובהבניית הידע. הבעת מסרים, רעיונות ורגשות באמצעות התנועה. ייצוג תוצרי למידה באמצעות תנועה, צליל, צבע וצורה.

ההפרדה לתחומים השונים היא מלאכותית ונעשית כאן לצורך ההתמקדות וההעמקה בכל פעם בהיבט מסוים.

מזמני הלמידה המשמעותית

- ארגון התכנים בתכנית הלימודים במבנים שונים** - תחומי דעת, מיקוד למידה, אשכול מקצועות, מבנה בין תחומי, יסודות מארגנים, מעגלי הרחבה והעמקה המאפשרים בחירה.
- ארגון לומדים** - יצירת הרכבים קבוצתיים בהתאם למטרות ההוראה (בפן הלימודי-רגשי-חברתי) קבוצת למידה רב גילית ע"פ תחומי עניין. עבודה בקבוצות דו גיליות. פיצול קבוצות האם (שתי כיתות לשלוש קבוצות למידה).
- ארגון זמן** - תכנון יעיל של מרחב הזמן: מיקוד למידה בזמן מוגדר- מחצית, שבוע, חודש. חיבור יחידות זמן, יחידות זמן גמישות המאפשרות בחירה וניהול למידה.
- גיוון בדרכי הוראה-למידה** - שימוש במגוון דרכי הוראה-למידה המקיימים את ה- ע.מ.ר: למידה מקושרת, מותאמת ללומדים ורלוונטית לעולמם. למידה בעלת ערך ללומד ולחברה המספקת חוויה חיובית ותחושת מסוגלות. למידה המעודדת ומאפשרת את מעורבותו של הלומד.
- גיוון בדרכי הערכה** - תהליך הערכה מעצב, דינאמי, גמיש ומתמשך. הערכה מתועדת ומבוססת נתונים. שימוש במגוון כלי הערכה.
- ארגון מרחבי הלמידה** - שימוש מושכל במרחבים העומדים לרשות ביה"ס. (בכיתה, מחוץ לכיתה, ברשת ומחוץ לביה"ס). המרחבים תומכים בלמידה, מזמנים התנסויות מגוונות ומאתגרות, מאפשרים בחירה, חקר וגילוי.

תכנון והערכה של תהליכי ה.ל.ה לקידום תפקודי לומד

תחום דעת/נושא:

ערך ללומד ולחברה

למידה משמעותית

רלוונטיות

מעורבות